

hogy a gabona levelére rakott légyvetéket a birka a levelzettel együtt lelegeli. Különösen áll ez a tarlókon kihullott szemekből kelt gabonára, mert azon a birkanyáj állandóan legelhet hónapokon át, a nélkül, hogy kárt okozna. Egyébiránt ugyanazt az eredményt szarvasmarhalegeltetéssel, valamint a tarló alászántásával vagy föl-égetésével is el lehet érni. Már a rendes vetéseknek ilyen célból való legeltetése kár nélkül nem eshetik és ott bizony csak a vetésidő az, a melyikből igazi hasznot remélhetünk a legyek ellen. Különben is a petezés heteken át megy végbe és mialatt az utolsó petéket toj-

ják, az alatt az előbb lerakottakból már az álcák ki is keltek és javában fejlődnek a fiatal gabonapalánta tövével.

Hogy az olyan gazdaságokban, a hol intenzív birkatenyésztést űznek, kevesebb-e a rovarkár, mint az ugyanazon tájon fekvő más birtokokon, azt pontos megfigyelések dönthetnék csak el. A gazdaközönség körében tényleg el van terjedve az a vélemény, hogy a káros rovarok ellen a birkával való legeltetés hasznos. Épen e miatt tartottam czélszerűnek a magam tapasztalatát elmondani.

SAJÓ KÁROLY.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

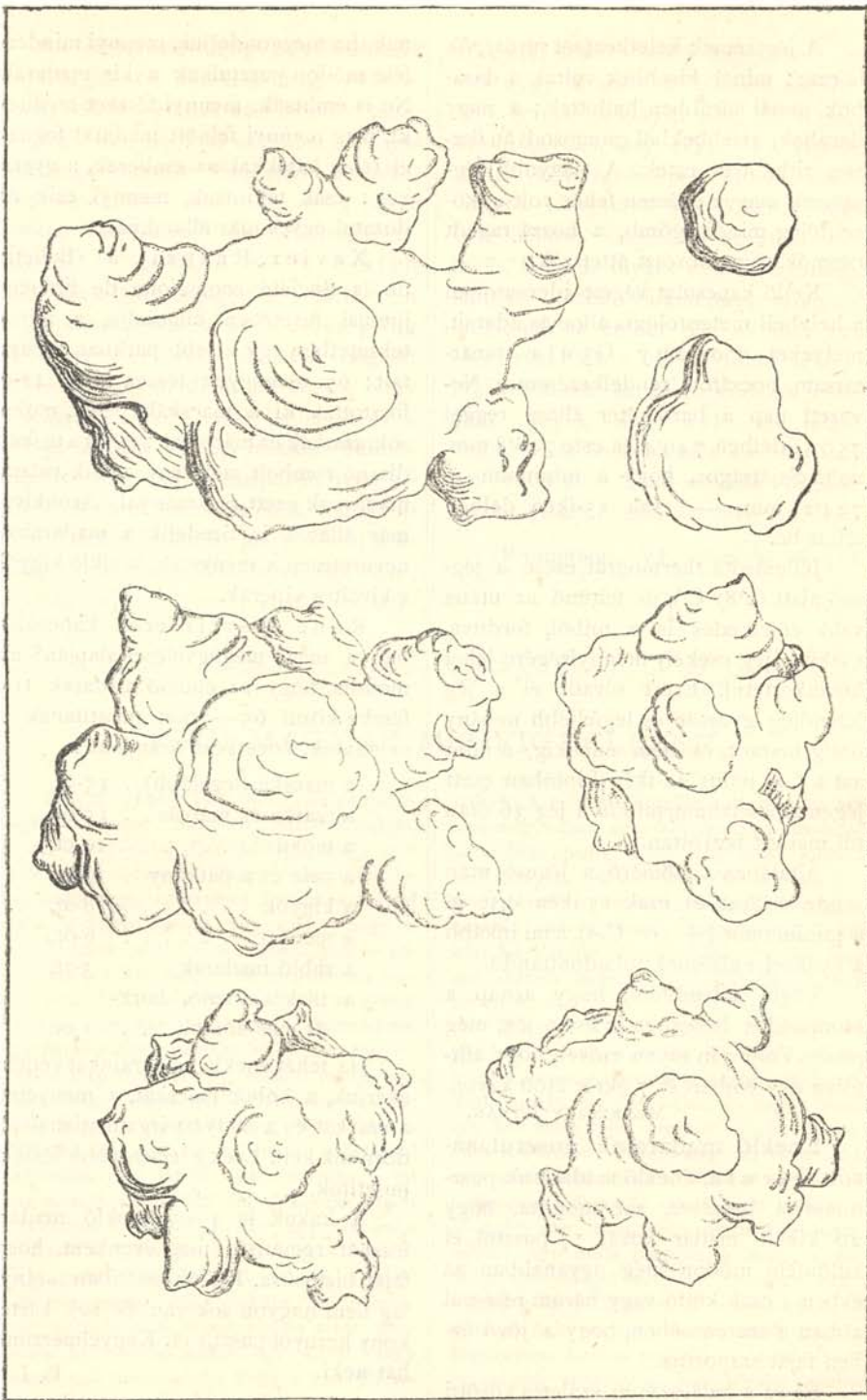
Különös jégeső Ungvárott. Szokatlan jégesőnek voltak tanui Ungvár és vidékének lakosai f. évi augusztus 13-ikán. E napon déltájban apró gomolyfelhők közeledtek délkeletről és lassú, szakadozott dörgés volt hallható. Sem a felhők alakja, sem színezete, sem a jelentéktelennék látszó dörgés és a nem valami különös hőmérséklet nem kellett figyelmet, annál kevésbbé aggodalmat; mindenki legfeljebb egy kis záporosót várt. Délután 2 óra tájban azonban a felhőzet helyzete hirtelen megváltozott. A lassan tornyosuló délkeleti felhőáram a hidegebb felvidék határánál az előbb nem látott nyugoti felhőárammal csapott össze és e két, meglehetősen telített felhőzet eredője első sorban Ungvár városára zúdította ez esetben igazán hegyes nyiláit és buzogányait.

A csapadék szokásos előhírnöke, a szél, csak gyengén jelentkezett; de annál félelmetesebb volt a jégnek a magasban való recsegése és ropogása, melyből már mindenki sejté a bekövetkező veszedelmet. Mint mikor csendes

éjen távoli köves országúton üres lajtorjás szekerek nagy száma haza felé vágat, úgy zörgött a jég, mielőtt a magasból lezuhant volna; erre néhány nagy vízcsepp hullott alá és mindjárt a robogó jégdarabok zudultak le. A mellékelt rajz természetes nagyságban tünteti fel a jégzemeket, melyekből a kisebbek sűrűbben, a nagyok ritkábban hullottak.

A jégeső tartama helyi idő szerint délután 2 óra 40 perctől 2 óra 50 percig terjedt. Nyomban utána kiderült és szép idő volt estig.

A jégdarabok súlya saját mérésem szerint 5—45 gr.-ig váltakozott, de, állítólag, estek nagyobbak is; alakjuk a síma gömbtől a legijesztőbb, szegekkel kivert buzogány formáig változott. Vágásuk romboló volt; nemcsak ablakot, gyengébb veteményt és ültetvényt, lombot, fiatal hajtást, hanem az elég szívós *Pinus austriaca* ujjnyi vastagságú galyait is egy ütésre leszelték. Szerencse, hogy a jég inkább a várost érte mint a szőlőhegyet, s így a még tespedő szőlők ez egyszer elkerülték a biztos halált.

Jégszemek természetes nagyságban.

A jégyszemek keletkezését sűrűségök jelezte; minél kisebbek voltak a darabok, annál sűrűbben hullottak; a nagy darabok, kisebbekből csomósodván össze, ritkábban estek. A nagyobb jégyszemek magva egészen fehér volt s közelítőleg mindig gömb, a hozzá ragadt csomók nagyobbbrészt áttetszők.

Kellő kapcsolat végett idecsatolom a helybeli meteorológia állomás adatait, melyeket P o g á n y Gyula tanártársam bocsátott rendelkezésemre. Nevezett nap a barométer állása reggel 750'1, délben 749'4 és este 748'8 mm. volt. Sajátságos, hogy a minimum — 744'2 mm. — csak 15-ikén délben állott be.

Jellemző a thermográf esése a jég-eső alatt (2'8° C.), de feltűnő az utána való emelkedés is, a miből, fordítva, csakis a jég csekély mennyiségére lehet következtetni. Ezért olvadt el a jég lehetőleg gyorsan és legfeljebb néhány óráig maradt, és nem napokig, a mint azt a f. é. július 22-ikén Liptóban esett jégen tapasztaltam, midőn a jég 36 órán túl maradt fagyottan.

Általában a hőmérő a jégeső után lassan szállott és csak 15-ikén érte el a minimumot (+ 10° C.-t), a mi inkább a gyakori esőzésnek tulajdonítandó.

Végül fölemlítem, hogy aznap a szomszédos Beregben is esett jég, még pedig Volóczon olyan erővel, hogy állítólag egy embert és 7 ökröt ütött agyon.

MEDRECKY ISTVÁN.

Éneklő madaraink pusztulásáról. D a r w i n, éneklő madaraink pusztulásáról beszélve, azt mondta, hogy 20 kikelő madár közül 17 pusztul el különféle módon még ugyanabban az évben s csak kettő vagy három részesül abban a szerencsében, hogy a jövő évben faját szaporítja.

És ez a halálozás és születés közötti rettenetes arány nem is látszik túlzott-

nak, ha meggondoljuk, mennyi mindenféle módon pusztulnak a kis madarak. Ne is említsük, mennyi fészket szednek ki, meg mennyi felnőtt madarat fognak el télen hálókka az emberek, a gyerekek: csak tekintsük, mennyi esik áldozatul egyes más állatoknak.

Xavier Raspail a »Bulletin de la Société zoologique de France« juniusi füzetében elmondja, a mit e tekintetben egy kisebb parkban tapasztalt: 67 megfigyelt fészkek közül 41-et fosztottak ki a macskák, pelék, mókusok, szarkák és mátyások; egyet a tüskés-disznó rombolt szét, egy másik valami madárnak esett zsákmányul. Azonkívül más állatok is tizedelik a madarakat, nevezetesen a menyétek, a sikló-kigyók s kivált a viperák.

René Martin ezzel kapcsolatban a maga megfigyelései alapján* azt mondja, hogy az éneklő madarak 100 fészke közül 65—70-et pusztítanak el az állatok, következő arányban:

a macska (legalább) . . .	15-öt,
a szarka és mátyás . . .	15-öt,
a mókus	10-et,
a pele és a patkány . . .	10-et,
a kigyók	8-at,
a menyét	6-ot,
a rabló madarak . . .	3-at,
a tüskés-disznó, borz	
és más állatok . . .	1-et.

Ha tehát éneklő madarainkat védeni akarjuk, a kóbor macskát, a menyétet, a szarkát és a mátyást irgalmatlanul üldöznünk kell. Ezek a legnagyobb fészkek-pusztítók.

A kakuk is 4—5 éneklő madár-fészket semmisíti meg évenként, hogy faját biztosítsa. Kakuk azonban aránylag nem nagyon sok van és sok kártékony hernyót pusztít el. Kegyelmezzünk hát neki.

P. J.

* Revue Scient. 1895. július 13.

Az ökörfark-virág egy különös sajátsága. Az ökörfark-virág (*Verbascum*) néhány fajának az a különös tulajdonsága van, hogy ha az ember virággal telt magasra nyúló virágszárát megütögeti vagy erősen megrázza, 2—3 percz múltán valamennyi kinyílt virágát elhányja. E sajátságot Sir E. Smith már 1824-ben megfigyelte s Darwin is tanulmányozta, a mult évben pedig M. Martelli vette szabatos vizsgálat alá. A lerugás módjára azt találta, hogy a kehely csipkéi lefelé hajlanak és a pártát, mely a kehely fenekén befűződés által már előbb meglazult volt, kilöki. A párta szerkezetének behatóbb vizsgálatából kiderült, hogy külön sejtrétege van, mely a leválást véghez viszi; e réteg sejtei ugyanis kezdetben sok-

szögűek, később pedig meggömbölyödnek s így a szövetet lazábbá teszik, a mi a leválást könnyíti meg. Ez a szerkezet az oka, hogy reggel és délelőtt, midőn a virágok épen kinyillottak, a virágok lerugatása nem sikerül, ellenben délután elegendő egyetlen erős lökés, hogy az olykor embermagasságra felnyúló fűzért valamennyi virágjától megfossa az ember. Ha az ütés nem elég erős, csak a sértés fölött levő virágok hullnak le. E berendezés célja nem világos. Martelli azt találta, hogy a párta leválása után a kehely csipkéi veszik át a fiatal magház védelmét, a mennyiben fölötte összehajolnak.

(Prometheus VI., 299. sz. 623. l.)

—v.

RÉGI MAGYAR MEGFIGYELÉSEK.

357. *A' Gyalog-Tsitsókából (vulgo Földi-Alma, Kolompér, Krumpfi), lisztet készíteni, a' vagy A Gyalog-Tsitsókát egy, vagy több esztendőkhig el-tartani.* Végy, a' mennyire lehet, szép, nagy, egészséges Tsitsókákat, rakd vízbe, s' hagyd benne egy óráig, hogy a' föld le-ázzék, mosd friss vízben. Meg-is hámozhatya, a ki akarja; de meg-hántva osztán nem kell vízbe hánni. A ki-meg-nem hánttya, vagy hámozza, mossa-le harmadszor egy darab-ronggyal, vagy kefével, és így reszelye meg nyersen egy reszelő vason, egy dézsa, vagy, zsajtár-vizbe. A' meg-reszeltet mosd ki jól a kezeid között. Vízet többet-is tölthetni reá. Keverd-fel jól, és szürd-által egy szítán egy másik tiszta dézsába, a mi meg-maradt, fatsard-ki jól a' kezeid között a szítában, s' így tedd félre egy két órára a' dézsát a' Tsitsóka lével, hogy szépen le ülepedgyék. Azonban tedd azt, a mi a' szítában meg-maradt, tiszta ruhába, és nyomd, vagy sajtold-ki. A' kinek sajtoja nints, nyommassa két deszka közzé egy kövel, vagy valami más nehezékkal; hogy a vize jól le-szivárodgyék, a melyet hasonló-képpen a többihez lehet önteni a' dézsába. Azután

vedd-ki a ruhából, dörgöld morzsára, és szárazd-meg, akár a kenyérsütés után a kementzében, akár pedig, a mi még annál jobb, a' verő fényen. Mikor már jól meg-van száradva, bizvást elteheted; vagy ha mindgyárt hasznát akarod venni, meg-őrölheted egy kézi Só-Malmon. Ezt én *fekete Tsitsóka lisztnek* akarom nevezni, 's a' véle-élésről majd léssen a' szó.

Mikor a' Tsitsóka-lév a' dézsában már jól le-ülepedett, öntsd-le a' vizet, a melly feketés barna, és jó ital a szarvas marhának. Tölts azután reá friss vizet, és hagyd ismét egy két óráig rajta, ererd-le megint a vizet, tölts reá frisset, keverd-meg jól és szürd-le egy szítán más dézsába. Hamár most-is jól leülepedett; öntsd le róla a' vizet egészszen, a' melly már most szép tiszta fog lenni; nyomd egy tiszta rongyba, a' melly a' maradék nedvességet magához vonnya; ekkor vakard-le egy kanállal a feketés hártájút kovászt. A ki ezt nem akarja, mind egygyütt hagyhattya. Ezután vedd-ki a' dézsából, szárogasd-meg verő-fényen, vagy legalább szabad levegőn. Téli időben a' kementzén-is meg-lehet szárítani; hanem arra kell vigyázni,

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.